

CVIČENÍ SNOUBENCŮ

PRAKTICKÝ NÁVOD

PRO DUCHOVNÍ SPRÁVCE

Dr. JOS. TOMAN,

profesor pastorálky v Brně

1929

TISKEM A NÁKLADEM OBČANSKÉ TISKÁRNY V BRNĚ

Č. 2454.

Ex Consistorio Apostolici Administratoris dioecesis Brunensis die
18. Aprilis 1929.

Nihil obstat.

Dr. Methodius Marvan,
censor ex officio.

Imprimi potest.

Dr. Jos. Kupka, Eppus Adrah.
Admin. Apostolicus.

2

A) Teorie cvičení snoubenců.

Povinnost poučiti snoubence vyplývá z povinnosti duchovního správce duše jemu svěřené připravit k přijetí svátostí. Poučení snoubenců je proto starým církevním zařízením. Kodex je výslovně *předpisuje*. Kan. 1033: „Farář neopomeniž snoubence jejich různým osobním poměrům přiměřeně poučit o svatosti svátosti manželství, vzájemných povinnostech manželů a povinnostech rodičů k dětem; a důtklivě je vybídní, aby před uzavřením manželství pečlivě vyznali své hříchy a zbožně přijali Nejsvětější svátost.“

Poučení snoubenců je jednou z nejdůležitějších činností duchovní správy vzhledem k svátosti manželství a z ní vznikající rodině. Kněz má snoubence v soukromí a může proto s nimi důvěrně promluvit o věcech, o nichž jinde nemůže mluvit vůbec anebo aspoň ne s potřebnou důkladností a otevřeností. Snoubenci jsou také blízkostí svého sňatku zvláště disponováni a ochotni jeho otcovská slova upřímně přijmouti. Taková chvíle už se nevracívá. Proto by se těžko před Bohem zodpovědělo zaviněné zanedbání nebo jen povrchní odbytí této povinnosti.

Snoubenci nemohou však býti donuceni, aby se k tomuto poučení dostavili; nechtějí-li přijíti — což však je případ jistě řídký — je radno dát jim aspoň nějakou knížečku o tomto předmětu (Schilgen, *Ve službách Stvořitelových*). Ovšem živé, individuálním poměrům přiměřené slovo kněze je tím jen neúplně nahrazeno; i zde platí: *Fides ex auditu!*

Kdo má míti cvičení snoubenců? Příslušný farář. I tam, kde je více kněží, je tento úkol přiměřenější faráři pro jeho autoritu a zralejší věk.

Kdy? Ne příliš brzy. Snoubenci by snadno mnohých z daného poučení zapomněli; někdy také se svatby sejde; právě o těch hlavních věcech se knězi těžko mluví, mají-li mít pro snoubence až po delší době význam. Ale také ne až bezprostředně před svatbou, aby pozornost nebyla udušena starostmi o přípravy k svatbě. Tedy až v den třetí ohlášky nebo nějaký den před tím.

O čem? Hlavním obsahem je dle svrchu uvedeného kan. 1033: „*sanctitas sacramenti matrimonii, mutuae coniugum obligationes et obligationes parentum erga prolem.*“ To je středem poučení snoubenců, ale dle kanonu 1020, § 2 (sr. *Rituale Rom.*, Tit. VII, cap. I) má se farář též přesvědčit „*an (sponsus et sponsa) in doctrina christiana sufficienter instructi sint, nisi ob personarum qualitate haec interrogatio inutilis appareat.*“ Dnes sotva kde je možno a radno otázkami zkoušet snoubence; proto duchovní správce aspoň krátce osvěží jejich náboženské vědomosti tím, že se dotkne v přátelském rozhovoru hlavních věcí. To stačí u snoubenců, o nichž je známo, že chodili do školy a navštěvují kázání. Se snoubenci nábožensky nevědomými bylo by však nutno probrat věcně aspoň šestero pravd základních, modlitby a svátosti. (Ot. 29. a 31. Velkého katechismu).

Poučení snoubenců musí mít ohled na časové poměry. V celku je dnes třeba na české osadě zdůrazniti: náboženskou výchovu dětí, odpad, *procuratio abortus*, *abusus matrimonii*, svatost a nerozlučitelnost manželství (civilní manželství, rozluka). V německých osadách, aspoň na venkově, není obyčejně nebezpečí beznáboženské výchovy, odpadu, civilního manželství a rozluky, zato je však třeba více si všimnouti svěcení neděle (mše sv., služebné práce) a postu.

Poučení snoubenců musí mít také ohled na individuální vlastnosti a poměry snoubenců, na jejich chápavost, stupeň vzdělání, stáří, společenské postavení atd., a dle toho se bude řídit

jeho tón. Vždy však v něm musí býti otcovská laskavost, svatá vážnost a opatrná jemnost, která dovede i o choulostivých věcech jasně poučit a při tom jemnocitu neurazit. Při poučení sexuálním neoslovuje snoubenců přímo, nýbrž mluví ve třetí osobě, na př.: „manželům je dovoleno . . .“ Nemůže sice a ani nesmí poučovat o všem do kasuistických podrobností, ale přece dá snoubencům poučení takové, aby věděli, co mají křesťanští manželé vědět, aby na př. nepokládali za hřích řádné manželské obcování.

Duchovní správce si před příchodem snoubenců předmět promyslí, aby své všeobecné schema na jejich poměry aplikoval a mohl mluvit „ex plenitudine cordis“; je oblečen v taláru, který mu dodává více vážnosti; dává toto poučení ve své kanceláři (ne snad v sakristii nebo kostele) a nabídne snoubencům židle.

Jak dlouho? Asi za hodinu může býti vše potřebné probráno.

Jaká forma a jaký postup? Snadno je stanovit teoretické zásady, dle nichž se má cvičení snoubenců konat, těžko však je, zvláště pro mladšího duchovního, zásady tyto uvést v život a cvičení snoubenců dle nich vypracovat a konat.

Cvičení toto musí být jasné a přehledné, poněvadž snoubenci je jen jednou slyší, a rozumí se samo sebou, že musí mít ráz nadpřirozený a opírat se o Písmo sv. a učení církve.

Ve vypracovaném zde cvičení je postupováno dle příkázání Božích a církevních. Jen sextum je probíráno až ke konci a to z toho důvodu, že by jinak snoubenci s malým zájmem poslouchali o dalších příkázáních, když by už byli při sextu vyslechli věci hlavní; také se knězi volněji o sextu mluví, když už se delším hovorem se snoubenci více sblížil, a konečně je možno zachovati takto lépe postup vzestupný, aby totiž cvičení postupovalo k věcem zajímavějším a silnějším a skončilo vhodnými závěrečnými napomenutími a povzbuzeními. Poučení snoubenců v postupu dle příkázání míval autor, když byl farářem, dle návodu staršího,

zkušeného duchovního správce. Postup tento má tyto výhody: snoubenci si snadněji mohou cvičení zapamatovali, když osnova je jim známa; je tím současně postaráno aspoň o částečné opakování katechismu, když už skutečná zkouška dnes není možná; kněz sám má vodítko, aby na něco nezapomněl. Komu se však lépe zamlouvá postup jiný, snadno si dle něho jednotlivé partie vybere, jak je udáno při skizze na str. 25.

Cvičení zde vypracované je určeno pro venkov a pro snoubence, kteří mají průměrné náboženské vzdělání.

Připojen je krátký výtah příslušných věcí z morálky jako rekapitulace pro zpovědníka manželů.

Z literatury (v německém jazyku je velice bohata), budíž zde uvedeno aspoň toto:

Svatý František Saleský, *Philothea* III, 39. — Hrudíčka, Křesťanská matka, Třebíč, Kubeš. — Hrudíčka, Listy na památku křesť. rodičům a snoubencům (výtah z předcházejícího). — Kaš, Cvičení snoubenců, Hradec Králové. — Macék, Stav manželský a příprava k němu, Praha 1890, Franc. — Řehák, Myrtový věnec, Praha, 1890, Kotrba. — Schilgen, Ve službách Stvořitelových, Brtnice, 1925, Birnbaum. — Auler, Comes pastoralis, pg. 171 sequ., Fulda, 1925, Fuldauer Actiendruckerei. — Brautunterricht, Vom böhm-mähr. Episkopate 1919 genehmigt, Prag, Buchdruckerei „Vita“. — Ehrler-Bauer-Gutmann, Glückliches Eheleben. Moral-hygienisch-pädagogischer Führer für Braut- u. Eheleute, sowie für Erzieher, Mergentheim, 1919, Ohlinger. — Glöckl-Schmöger, Braut-Unterricht, St. Pölten, 1920, Preßvereinsdruckerei. — Hillmann: Gesetzbüchlein für christliche Eltern oder solche, die es werden wollen, Wien, 1925, Tyrolia. — Hoffmann S. J., Die Ehe im Lichte des Glaubens, Leutesdorf a.-Rh., 1928, Johannesbund. Pruner-Seitz, Pastoraltheologie, I. Teil, pg. 428 sequ., Paderborn 1920, Schöningh. — Rieder, Brautunterricht, Freiburg in Br., 1929, Herder. — Schwarz, Ehe-Unterricht, Rottenburg a. N., 1927 Bader. — Sommer, Kurzer Brautunterricht, Köln, Bachem. — Weigl, Das kirchliche Brautexamen, Regensburg, 1924, Manz.

B) Praxe.

I. CVIČENÍ VYPRACOVANÉ.

Milí snoubenci! (V úterý) učiníte důležitý krok ve svém životě; od kroku toho závisí vaše časné i věčné štěstí nebo neštěstí. Budoucnost je před námi zahalena; nevíte, co vás ve vašem novém stavu čeká. V této chvíli cítíte proto více než kdy jindy, že jste úplně v rukou Božích. Naši předkové říkali: „S Bohem počni každé dílo, podaří se ti až milo,“ a vy se dle toho řídíte. Zítra přijmete sv. svátosti a v úterý bude obětována mše sv. za vaše manželské štěstí. Vykonejte tuto sv. zpověď co nejsvědomitěji; nejlépe je složit zpověď z celého života, aby vás už nic z minulosti neznepokojovalo. Snad ani vám nemusím připomínat, že svátost stavu manželského je svátost živých a že smí proto býti přijata jen ve stavu milosti posvěcující.

Začínáte tedy s P. Bohem a nyní jste sem přišli, abyste poslechli poučení a napomenutí o povinnostech, které vám stav manželský přinese.

Znáte přece hlavní pravdy naší sv. víry. Víte, k čemu Bůh lidi stvořil? Abychom ho poznávali a dle jeho přikázání žili a tak na věky spasení byli (Ot. 92. Vel. katech.). Znáte šestero pravd základních, že jest jeden Bůh . . . (Ot. 29. Vel. katech.). Umíte hlavní modlitby: Věřím v Boha, Otčenáš, Zdravas, desatero Božích přikázání a patero přikázání církevních. Víte, že je sedmero sv. svátostí a které jsou. (Ot. 31. Vel. katech.).

Ve „Věřím v Boha“ je krátce obsaženo, co máme věřit, v přikázáních Božích a církevních, co máme činit, a v Otčenáši, oč máme P. Boha prosit. Vyložím vám nyní desatero B. přikázání a patero přikázání církevních, pokud obsahují vaše povinnosti ve stavu manželském.

První tři přikázání B. obsahují povinnosti k Bohu (V jednoho B o h a věriti budeš, Nevezmeš jména B o ž í h o nadarmo, Pomni, abys den sváteční, den P á n ě, světil), ostatních sedm povinností k sobě a k bližnímu.

I. V jednoho Boha věřiti budeš.

Važte si vždy s v. v í r y, kterou jste po svých otcích zdělili. Víra je našim největším pokladem. Čím je člověk bez víry? Dokud se mu dobře vede, mohl by si snad myslet, že to bez náboženství též jde. Co však, když přijdou zkoušky, nemoci a jiná neštěstí, co ho pak může posílit a potěšit? A co teprve před smrtí? A po smrti? Děkujte P. Bohu za tu velikou milost, že jste se zrodili v pravé církvi Kristově a chraňte se jako pekla falešných proroků, kteří svádějí k o d p a d u od této jediné církve Kristovy. Nešťastný člověk, který se dá jimi zlákat! Odpadá jako Jidáš od církve sv. a za trest je z ní tím také vyloučen a zbaven všech jejích milostí, padá do církevní klatby (c. 2314). Jak to jednou před věčným Soudcem zodpoví? Nechoďte proto do společností a schůzí, kde se útočí na sv. víru, na církev sv. a na kněze. Nevedte sami nikdy takových řečí a netrpte jich ve svém domě a na svém poli. Nečtěte protináboženských novin a knih a dávejte pozor, co čtou vaše děti a vaše čeládka.

Víra, která je ve vašem srdci, má být patrna i z vašeho p ř í b y t k u: do bytu katolíka patří kříž a sv. obrazy; má se projevovat i ve vašem životě v e ř e j n ě m: nestyďte se a nebojte vystupovat jako uvědomělí katolíci! „Každý, kdo mě vyzná před lidmi, toho vyznám i já před Otcem svým, jenž jest v nebesích. Kdo by však mne zapřel před lidmi, toho zapru i já před Otcem svým, jenž jest v nebesích“ (Mt. 10, 32. 33.).

Nezanedbávejte nikdy svých denních m o d l i t e b, hlavně modlitby ranní a večerní. Kdo se nemodlí, nedosahuje potřebných milostí; zapomíná na P. Boha a P. Bůh by potom na něho také takorůzka zapomněl, t. j. sotva by mu dával požehnání a sotva by mu pomohl, až mu bude zle. Buďte si vědomi, že zvláštní požehnání spočívá na modlitbě společné. P. Ježíš praví: „Kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, tam jsem já uprostřed nich“ (Mt. 18, 20). Hleďte proto, aby se celý dům váš pomodlil společně aspoň před jídlem a po jídle a sv. Růženec na Dušičky a ve sv. týdně — jak se to konávalo za vašich rodičů.

II. Nevezmeš jména Božího nadarmo.

Neberte sv. jmen nadarmo a neklejte, zvláště ne před dětmi. Netrpte toho ve svém domě. Tím více se chraňte vést anebo trpět řeči rouhavé.

III. Pomni, abys den sváteční světil.

Šest dní v týdnu nám P. Bůh dal a jenom jeden sobě ponechal. Když se po šest dní staráme skoro jen o tu pozemskou hroudu, máme aspoň neděli věnovat P. Bohu a své duši. Máme přísnou povinnost v neděli a v zasvěcený svátek obcovati mši sv., a to celé. Mše sv. je přece to nejhlavnější v naší bohoslužbě; v ní se nekrvavě opětuje obět Kříže a z ní přicházejí k nám celé proudy milostí a požehnání. Proto se dopouští těžkého hříchu, kdo z vlastní viny mši sv. v neděli nebo zasvěcený svátek zanedbá. Omluven je jen ten, kdo z vážné příčiny nemůže přijíti, na př. že je nemocen, nebo že musí zůstat u těžce nemocného, nebo u malého dítěte atd. Také máme jít na kázání, na křesťanské cvičení a jistě je chvalitebno jíti též na odpolední sv. požehnání. Bohužel je dosti lidí, kteří do kostela nemají kdy, mají však dost času, aby šli na besedu, na výlet nebo jinou zábavu, do hospody atd. a nebojí se, že jim doma někdo něco ukradne.

Nekonejte v neděli nebo svátek služebných prací bez potřeby nebo bez církevního dovolení. Víte dobře, že práce, která se vykonat musí, je dovolena, na př. když by se jinak zkazilo obilí nebo seno. Pán Bůh nežádá přece nic nemožného. Ale i v takovém případě má se jít napřed na mši sv., je-li to jen trochu možno. Je však stále více lidí, kteří v neděli konají práce, které se dají odložit, na př. žnou, orou a které nejsou nutny, na př. váží a svázejí, i když obilí není ohroženo. Jsou i takoví, kteří dopoledne pracují a odpoledne jdou po své zábavě.

Lidé, kteří v neděli a ve svátek bez potřeby těžce pracují, dopouštějí se těžkého hříchu. Na jejich hlavu padá to veliké pohoršení, že svým špatným příkladem

svádějí i jiné a že naši křesťanské osadě v neděli vtiskují ráz pohanský. Jejich práce nepřinese jim žádného požehnání. „Bez Božího požehnání marné lidské námáhání.“ Oni sami anebo jistě jejich děti a vnukové ztratí více, než co hříšná práce vyzískala. A kolik neštěstí se již stalo při nedělní práci!

Svěťte tedy den Páně a nedejte se svést špatným příkladem! Řekněte si vždy s Písmem sv.: „Já však a dům můj sloužiti budeme Hospodinu“ (Jos. 24, 15) a pamatujte si, že se nadarmo neříká: „Kde Bůh hospodaří, tam se dobře daří.“ Dle svěcení neděle a svátků poznává se řádný katolický dům.

IV. Cti otce svého i matku svou, abys dlouho žil byl a dobře ti bylo na zemi.

Až budete svoji, musíte ctít nejen své vlastní rodiče, nýbrž i rodiče druhého manžela (tchána, tchyni). Tři povinnosti mají děti ke svým rodičům: úctu, lásku a poslušnost. Když se děti staly samostatnými, nejsou už povinny svých rodičů poslouchat — jsouť už samy za sebe zodpovědny —, ale milovat a ctít musí je vždy. Ale i když už nemusí svých rodičů poslouchat, nemají jen tak snadno jejich rady nedbat; rodiče mají větší zkušenost a myslí to jistě s dětmi dobře.

Dávejte svým rodičům správně výminek; raději přilepšit než utrhnout — P. Bůh vám to stokrát odplatí. Šidit staré rodiče na výminku je hřích do nebe volající, horší ještě než zadržování nebo ujímání mzdy dělníkům. Když jsou rodiče staří, slabí, churaví nebo snad i podivní, mějte s nimi trpělivost, v nemoci je ošetřujte a ve všem se o ně starejte. Pamatujte, že i vy budete snad jednou staří a chovejte se k rodičům tak, jak byste chtěli, aby se jednou vaše děti k vám chovaly. Jací budete vy k rodičům, takovými budou jednou vaše děti k vám! Kdybyste s nimi zacházeli špatně, oplatily by vám to jednou vaše děti i s úroky.

Ale IV. přikázání neobsahuje toliko povinnosti dětí, nýbrž i povinnosti rodičů k dětem.

Dá-li vám P. Bůh děti, nastane vám nová, důležitá povinnost, abyste je dobře vychovali a postarali se o jejich blaho časné i věčné.¹ Od rodičů hlavně závisí, zda jejich děti budou šťastny nebo nešťastny zde na zemi a zda budou spaseny nebo zavrženy na věčnosti. Před věčným Soudcem budete jednou přísný počet klást o vašich dětech, jak jste je vychovali, zda dobře nebo špatně.

Péče o dítě začíná ještě dříve, než se narodilo. Žena, která je v pozeňnaném stavu, je zodpovědná za život dítěte, které má pod svým srdcem. Všecko roste s dítětem, jak je ještě pod srdcem mateřským. Proto musí být matka na sebe opatrnou, musí se šetřit a varovat se „všeho, co je moc“. Zvláště pro ni platí přísloví: „Všeho moc škodí“. Musí se chránit rozčilení, hněvu, úleku, prudké radosti; nesmí konat těžké práce, zdvihat a nosit těžká břemena; má se varovat v posledních měsících tance; nemá nosit těsné šaty (šněrovačky). Nestřídmost pití u matky mstí se na dítěti ještě krutěji, než nestřídmost otcova. Matka se má hlavně v této době mnoho modlit a přijímat častěji sv. svátosti; aspoň v poslední době má je přijmout. Muž má mít v této době na svou manželku rozumný ohled; zvláště teď má se k ní chovat šetrně, trpělivě a laskavě. Kolikrát se diví rodiče: Proč je toto dítě jinačí než ostatní naše děti: slabé, nezdravé, duševně omezené? Nejednou to zavinili rodiče sami, hlavně matka svou neopatrností, když byla v jiném stavu.

Když se dítě narodilo, nemá se odkládat se s v. k ř t e m ; čím dříve, tím lépe. Kdyby dítko bylo slabé a byla obava, že zemře, než bude moci býti doneseno do kostela, musilo by býti pokřtěno z nouze. Víte, že v takové nevyhnutelné potřebě může každý člověk platně křtít. Víte také, jak se křtí; že se lije na hlavičku svěcená voda — není-li po ruce, stačí i obyčejná — a že se při tom říkají slova: „Já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“ Nejlépe je,

¹ Can. 1113: Parentes gravissima obligatione tenentur prolis educationem tum religiosam et moralem, tum physicam et civilem pro viribus curandi, et etiam temporalí eorum bono providendi.

když křtí z nouze bába, poněvadž se v tom nejlépe vyzná. Rodiče sami nemají svého dítěte křtít (c. 742, § 3), leč by tam právě nebylo nikoho jiného, kdo to umí. (I potrat, nemá-li známek hniloby a tudíž jisté smrti, musil by být pod podmínkou pokřtěn: „Jsi-li živ, já tě křtím ve jménu . . .“)

První potravou dítěte je mléko mateřské, a žádná matka se nemá kromě případu těžké nemoci zříkati sv. povinnosti k o j e n í svého dítěte, aby snad nevsálo do sebe cizí chyby a náruživosti. Nikdy nemá bráti matka nemluvně na noc k sobě do postele, aby je snad ve spánku nezalehla.

Rodiče musejí pečovat o tělo dítěte, aby se řádně vyvinulo a nepřišlo k úrazu, a o zaopatření dítěte; ale ještě více musejí se starat o jeho duši, aby byla řádně v y c h o v á n a.

V e d ě t e s v é d í t k y od nejútlejšího mládí k P. Bohu. Je to povinnost hlavně matky, poněvadž ta má dítě stále u sebe. (K nevěstě:) Jakmile dítě začíná už trochu chápat, učte je znát P. Boha, jak jste to kdysi sama od své maminky už na jejím klíně slýchala: Kolik je P. Bohů? V kolika osobách? Jak se jmenují? Kdo tě stvořil? — vykoupil? — posvěcuje? Učte je dělat kříž, vypravujte jim o P. Bohu, P. Ježíši, P. Marii, Andělu Strážném, učte je prvním modlitbám. Zvykejte je záhy na kostel a berte je brzy s sebou na kratší pobožnosti, jako na svaté požehnání, na V. pátek a Bílou sobotu na líbání, později i na mši svatou.

Tak je matka prvním apoštolem dítěte. Otec, který se pro své zaměstnání nemůže obyčejně dětem tak věnovat, má na ně působit aspoň svým příkladem; děti mají vidět, že se modlí a že chodí do kostela a na tento jeho příklad až do své smrti nezapomenou. Z dítěte se stane obyčejně to, co z něho jeho rodiče, hlavně matka v prvních jeho letech udělala. I kdyby je snad později svět pokazil, přece nikdy nezapomene na to, co do jeho dětské dušičky matka kdysi vložila; a často se obrátí, aspoň v pozdějších letech.

Když už se dítě umí samo modlit, ať koná své modlitby hlasitě, a je-li více dětí v rodině, ať se modlí společně a hlasitě. Když dítě chodí do školy, dbejte, aby šlo brzy a častěji ke sv. svátostem, aby svátostný Ježíš chránil jeho křestní nevinnost. Rodiče mají přísnou povinnost posílat své děti do náboženství. Rodiče, kteří své děti z vyučování náboženského odhlásí, dopouštějí se na nich hrozného hříchu. Patří mezi veřejné hříšníky (A. C. E. Brun: 1923, pg. 77). Dokud neodvolají svého prohlášení, nemohou dostat ve zpovědi rozhřešení, a zemrou-li v tomto hříchu bez zjevné lítosti, nemohou míti ani církevního pohřbu (C. 1240, § 1, 6°). Rodiče musí dbát o to, aby jejich děti chodily, i když už jsou škole odrostlé, do kostela a ke sv. svátostem a chránit je před špatnými společnostmi a známostmi.

Zbožnost jest tedy to první, k čemu musíte své dítky vésti, ale mimo to musíte je vychovávat i k jiným ctnostem, hlavně k p o s l u š n o s t i. Dítě musí se od nejútlejšího mládí učit ochotně a rychle poslouchat. Musíte si napřed rozvážit, co dítěti poručíte, a když jste to jednou poručili, musíte na tom trvat. Kdybyste neměli důslednosti, kdybyste něco poručili a za chvíli svůj rozkaz odvolali nebo poroučeli opak toho nebo se nestarali o to, jestli dítě to vykoná, pak byste sami své dítě kazili a nenaučili je nikdy poslouchat. Od prvopočátku musíte své děti odvykat zlobivosti, umíněnosti a vzdorovitosti. Nemusí dítě mít vše, co vidí a čeho si přeje; ať se učí od malička se zapírat. Nejde-li to po dobrém, musíte je rozumně trestat. „Kdo šetří metly, nenávidí syna svého; ale kdo ho miluje, záhy jej kárá.“ (Přísl. 13, 24). Netrestejte však nikdy v prvním návalu hněvu, abyste nepřekročili míru a nevybuchli v nadávky, a dále, když trestáte, buďte spolu ve shodě; ne když otec trestá, aby matka dětí bránila nebo naopak; to byste trestem nic nespravili.

Moc důležité je, abyste u svých dětí pěstovali s t y d l i v o s t a o š k l i v o s t přede vším nestydatým. Vedte je k tomu, aby byly vždy přiměřeně oblečeny

a zakryty, aby se styděly odkrývat se. Vzdalujte od nich pohoršlivé obrazy a špatné řeči, dbejte na to, jak se k nim chovají chůvy. Chlapci a děvčata asi od 4 let nesmějí za žádných okolností v jedné postýlce spát, ano od té doby, kdy dorůstají, nemají spát ani v téže světnici.

Je mnoho pravidel o výchově dětí, pamatujte si však hlavně toto: *Dávejte svým dětem dobrý příklad!* Když to se stane, pak se stane málem vše; neboť všechno napominání a kázání a trestání pomůže málo, anebo nic, když sami nebudete takovými, jakými máte být, když sami budete dávat svým dětem špatný příklad. Žijte tedy vzorně i k vůli svým dětem; ale i k vůli sobě, protože, co si vychováte, to budete mít, a „co kdo vychová, to ho dochová“.

Případně: napomenutí o nevlastních dětech.

V. Nezabiješ.

Bůh tu nezakazuje jenom vraždu, zranění a bití, nýbrž i hněv a nepřátelství. I manželé jsou jen lidmi a ne anděly, i v těch nejlepších rodinách se občas něco stane. („Není kaplička, aby v ní nebylo kázáníčka“.) Chraňte se prvního sporu a hněvu. A kdyby mezi vámi k něčemu došlo, „slunce nezapadej nad hněvem vaším“ (Ef. 4, 26), smiřte se, než slunce zapadne, t. j. ještě týž den, nejpozději při večerní modlitbě. Jednou se přece smířit musíte; čím déle však byste se smířením otáleli, tím těžším by vám bylo, tím více byste se ostýchali a tím více hořkosti by i po něm zbylo.

O VI. přikázání promluvíme si až ke konci, pojďme tedy hned k VII., s nímž souvisí X. přikázání.

VII. Nepokradeš

a X. Aniž požádáš statku jeho (bližního svého);

Muž je živitelem rodiny, má své ženě všecko dáti, čeho potřebuje k vedení domácnosti, a nebude ho šidit, pod rukou prodávat. Má být proto pilným a šetrným,

nesmí peníze utrácet v pití nebo hře v karty o veliké peníze. Není to jen jeho jmění. „Nestará-li se kdo o svoje a zvláště o domácí své, zapřel víru a jest horší nežli nevěřící“ (I. Tim. 5, 8).

Žena chrání a rozmnožuje pracovitostí a spořivostí, co muž vydělává; stará se, aby domácnost vedla dobře a při tom co možno lacino. V její domácnosti má být vše čisté, upravené a pěkné, aby se muži i všem ostatním doma líbilo; její děti nechodí neumyty, neučesány a roztrhány; vaří jednoduše, ale přece dobře a čistě. To je právě její umění, že dovede s málem vystačiti a při tom vše dobře připravit. Má smysl nejen pro užitečné, nýbrž i pro krásné a zachovává v rodině pěkné zvyky zděděné po rodičích (dárky k sv. Mikuláši, jmeninám, vánoční stromek). Zkrátka: čím je slunce v přírodě, tím je ona ve své domácnosti. „Nad skvosty zdaleka cenu má. Manžel na ni spoléhá . . . Prospěch mu činí v každý den života svého“ (Přisl. 31, 10—12).

Velikým neštěstím by bylo, kdyby žena byla nespořivá, kdyby rozhazovala, zbytečné šaty si nakupovala, sobě vyvářela a muže i ostatní jen ledajak odbývala. „Rozhazovačná žena v zástěře roznosí, co muž na voze svezde domů.“

Spořte — nemůžete vědět, co budoucnost vám přinese — ale nebuďte lakomí. Přejte služebným se najísti, a budou vám pilně pracovat. Nezahánějte chudých od svého prahu, a P. Bůh vám požehná. Nedělejte se společným majetkem něco tajně jeden před druhým; nepodporujte jeden své rodiče nebo příbuzné tak, aby o tom druhý nevěděl.

VIII. *Nepromluviš křivého svědectví proti bližnímu svému.*

Buďte k sobě upřímní. Nemějte před sebou tajnosti: co ví jeden, ať ví i druhý! Jakmile by jeden poznal, že ho druhý obelhal nebo ošidil, byl by konec důvěře a tím i lásce.

Patero přikázání církevních: I. Zasvěcené svátky světiti. II. V neděle a zasvěcené svátky celou mši svatou pobožně slyšeti.

O tom už jsme mluvili při III. prik. B.

III. Ustanovené posty zachovávat.

Půst je v naší brněnské diecesi nyní velice usnadněn (A. C. E. Brun. 1929, pg. 1). Veliký půst, t. j. půst od masitých pokrmů a zároveň ujma (jen jedno nasycení za den), je jen na tři dny v roce: na Štědrý den, Popeleční středu a Velký pátek. Půst od masa je na pátky (na které ne-
připadne zasvěcený svátek nebo 2./2., 25./3., 8./9., 1./5., 28./10., 26./12., 31./12.) a Bílou sobotu do 12. hod. (Není tedy nyní už postu na Zelený čtvrtek a na Bílou sobotu odpoledne). Na všechny postní dny, tedy i na Velký pátek, smí se k přípravě pokrmů používat sádla (c. 1250). (Dle povolání snoubence budiž upozorněno i na další zmírnění postu: pro dělníky, četníky a finance, železničáře atd.; dle případných bludných mínění ve farnosti jest se zmíniti, že k masitým pokrmům patří též masitá polévka, jitrnice, škvarky.)

Při postu záleží na hospodyně; co vaří, to jí celý dům. Jak těžkou zodpovědnost by na sebe brala, kdyby zavini-
la, že by celá rodina přestupovala postní přikázání! A co teprve ten zlý příklad pro děti! Až by byla dávno už mrtvá, dělaly by to dle jejího příkladu také tak.

Zachovávání postu je po svěcení neděle a svátků druhou značkou katolického domu!

IV. Alespoň jednou za rok zřízenému knězi se zpo- vídati a v čas velikonoční velebnou svátost oltářní při- jímati.

Velikonoční povinnosti nikdy nezanedbejte! Kdybys chtěl udělat pořádek s P. Bohem? Bylo by to za pět, deset, dvacet let snadnější? Nebo snad na smrtelné posteli, až se s tebou bude celý svět točit a před zraky se ti ztrácet? A co kdybys náhle zemřel! Hledte, aby všichni příslušníci vaší domácnosti tuto povinnost plnili: Velikonoční přijetí sv. svátostí je třetí značkou katolické rodiny.

Jsou tedy tři značky katolické domácnosti: neděle, půst a velikonoční povinnost. Kde se tyto tři povinnosti plní, tam se obyčejně zachovávají i ostatní náboženské povinnosti; kde se nezachovávají, tam se obyčejně nezachovává ani to ostatní.

V. *V zapověděný čas svatebního veselí nadržeti.*

Tiché oddavky jsou nyní dovoleny po celý rok; ale slavné oddavky s hudbou, tancem a požehnáním snoubenců jsou zakázány v době adventní (od 1. neděle adv. do Božího hodů vánočního) a v době postní (od Fopeleční středy do Božího hodů velikonočního, c. 1108); v této době je též zakázáno účastnit se tanečních zábav.

Přistupme nyní k VI. a IX. přikázání Božímu.

VI. *Nesesmilníš.* IX. *Nepožádáš manželky bližního svého.*

Abyste věděli, co tato přikázání manželům dovolují a co jim zakazují, musíme si promluvit o manželství.

1. (M a n ž e l s t v í j e s v á t o s t; j e h o ú č e l; u s u s m a t r i m o n i i.)

Manželství nebylo ustanoveno od lidí; Bůh sám je ustanovil a to hned v ráji, když k prvním lidem pravil: „Rostte, množte se, naplňte zemi“ (Gen. 1, 28). Ale tehdy nebylo ještě manželství svátostí; bylo jen smlouvou, ovšem smlouvou nejdůležitější a nejpevnější, a smlouvou zůstalo až do Krista P. (a je jí dodnes u jinověrců). Také bylo později hříchem namnoze znetvořeno a znesvěceno. Kristus P. však manželství od jeho chyb očistil a povýšil je na s v á t o s t. V této svátosti uděluje manželům zvláštní milost, aby těžké a svaté své povinnosti věrně a svědomitě mohli plnit. Ano, Kristus P. také učinil manželství obrazem svého tajuplného spojení s církví; jak On je svatě a nerozlučně spojen s církví sv., podobně svatě a nerozlučně má býti spojen manžel s manželkou. „Tajemství toto je veliké; já však to pravím s ohledem na Krista a na církev“ (Ef. 5, 32). Proto je manželství mezi katolíky svátostí anebo to

není vůbec manželství. Těžce se tedy prohřešují oni lehkomyslní katolíci, kteří se dají oddat jen c i v i l n ě (u světského úřadu). Jsou manžely jen před státem, ne však před Bohem! (Svátosti, úvod, církevní pohřeb, kmotrovství.)

Manželství je tedy veliká svátost, veliké tajemství; a jaký účel má manželství?

Prvním a hlavním účelem jeho je totéž, co řekl Bůh v ráji: Rostte a množte se; má se jím zachovávat a rozmnožovat pokolení lidské, aby rostl počet věřících na zemi i vyvolených na nebi. Druhým účelem manželství je, aby si manželé navzájem pomáhali a se podporovali, a dále, aby měli v manželství lék proti žádostivosti; dědičným hříchem přišly do člověka silné smyslné náklonnosti, a proto mu má manželství přispět k ukojení přirozené žádosti a chránit ho tak před prostopášným životem (sr. 1. Kor. 7, 2).

Prvním účelem manželství je tedy zachování a rozmnožování pokolení lidského. Proto je manželům dovoleno vše, čeho je třeba k tomu, aby se stali otcem a matkou, co je nutno k tomu, aby dítě přišlo na svět; je jim dovoleno tak zvané manželské obcování čili manželská povinnost. Tato jejich povinnost a toto jejich právo je tak povznáší, že jim dává, abych tak řekl, účastenství v jistém smyslu na všemohoucnosti Boží: Bůh jich ve své tvůrčí moci používá jako nástrojů k rozmnožení pokolení lidského. Z tělesného jejich spojení vzniká začátek těla dítěte, do něhož Bůh stvoří a vloží hned při početí nesmrtelnou duši. K tomuto velikému a svatému úkolu Bůh manžele povolal a svátostí stavu manželského takořka zasvětil; proto zplození dítěte mimo manželství není dle zřízení Božího nikdy dovoleno.

Manželé jsou také povinni prokazovat si navzájem manželskou povinnost, kdykoliv jeden druhého o ni rozumným a dovoleným způsobem žádá, na př. není-li opilý nebo nemocný, a kdykoliv to druhému neškodí, na př. proto, že je nemocen, nebo v posled-

ních týdnech před porodem nebo brzy po něm. „Muž čiň manželce, čím jest jí povinen, a podobně i manželka muži svému. (Manželka nemá moci nad svým tělem, nýbrž muž její, podobně ani muž nemá moci nad tělem svým, nýbrž manželka jeho“) (1 Kor. 7, 3. 4). Neposlušnost, neochota, vzdorovitost v této příčině mohla by býti snadno i hříchem těžkým a původem hříchů cizích, zvláště hříšné nezdrženlivosti a nevěrnosti. Sv. Pavel praví: „Nezkracujte se vespolek (v manželské povinnosti), leč za vzájemného svolení na čas, tak abyste se uprázdnil modlitbě“ (1 Kor. 3, 5), na př. na největší svátky, v den svatého přijímání, ve dnech kajících — ale to není přikázání, to je jen rada, která zdrženlivost v těchto dnech doporučí jen, když je vzájemné svolení úplné a není nebezpečí hříchu.

Poněvadž účelem manželství je také, aby bylo lékem proti žádostivosti, je dovoleno manželům užívat práva manželského i tehdy, když není naděje na zplození dítěte, na př. když manželka už je ve stavu požehnaném, anebo když manželé jsou už v letech pokročilí.

Také pohledy a dotyky, myšlenky, žádosti a řeči, které jsou ve stavu svobodném a až do oddavek hříšny, jsou manželům dovoleny, vztahují-li se na jejich vlastní manželství. Neboť na to, co člověk smí činit, smí se také připravovat a smí na to myslet, anebo po tom toužit.

Manželé mají k sobě býti povolní, nikdy však násilní; mají mít na sebe ohled, když druhý je slab nebo churav, v posledních týdnech před porodem a v prvních po něm (— nejlépe 2—3 měsíce). Mají být rozumně mírní, poněvadž nemírnost zeslabuje tělo a plodivá slabé potomstvo. Mají zachovávat cudnost; ztratí-li se stud, je po vážnosti i lásce. A snad ani nemusím připomínat, že musí být opatrní, aby děti nic neviděly a neslyšely, co by bylo na škodu jejich nevinosti. I malé děti mají oči a uši; i když tomu hned nerozumějí, zapamatují si to a

porozumí tomu později, bohužel příliš brzy. Proto nemají děti od 4 roků spát s rodiči v téže světnici.

Kdyby vaše svědomí mělo nějaké pochybnosti ohledně manželství, zeptejte se na to upřímně ve zpovědnici. (Viz C str. 29 nn.)

(A b u s u s m a t r i m o n i i.)

Manželské obcování je tedy manželům dovoleno, ale jen tenkrát, když je konají tak, jak Bůh chce, t. j. manželé nesmějí při obcování nic činit, čím by sami způsobili, aby dítě nemohlo být zplozeno a počato. To by bylo velikým hříchem proti svatosti manželství, a dokud by takoví manželé neměli opravdové vůle, že už se tohoto hříchu nebudou dopouštět, byly by jejich zpovědi a sv. přijímání svatokrádežnými. Lékaři také říkají, že mnoho ženských nemocí pochází z takového zneužívání manželství.

(P r o c u r a t i o a b o r t u s.)

Ještě větším hříchem a zločinem by bylo, kdyby matka byla už v pozeňnaném stavu a plod si vyhnala nebo dala vyhnat čili, jak říkají, od toho si pomohla. Dopustila by se tak vraždy na svém vlastním dítěti a ještě k tomu by je připravila o nebe; dítě to má přece od prvního okamžiku početí nesmrtelnou duši a bylo by před křtem zavražděno. Jak by to mohla jednou před Bohem zodpovědět? Nejen Bůh, nýbrž i církve sv. musí tento do nebe volající zločin trestat. Matka a kdo to poručí, anebo udělá, ti všichni jsou z církve sv. vyloučeni, a jenom biskup — kněz jen ve zvláštních případech — by s ním mohl sňat tento hrozný trest (c. 2350, § 1). I sama příroda trestá tento hřích; mnohá matka už jej zaplatila svým zdravím, ano i svým životem.

Děti jsou od P. Boha a P. Bůh dává s dětmi také své požehnání, aby je rodiče mohli vyživit a vychovat. („Besser zehn Kinder auf dem Kissen, als nur eines auf dem Gewissen“.) P. Bůh má pořád ještě víc, než rozdal, je pořád všemohoucí, aby mohl málo chleba rozmnožit, a zkušenost učí, že rodiny, mající mnoho dětí, i když jsou chudy, těší se zvláště ním požehnání Božímu. „Pohleďte na ptactvo nebeské;

že neseje, ani nežne, ani neshromažďuje do stodol, a Otec váš nebeský živí je. Zdali nejste vy dražší nežli ono? (Mt. 6, 26.) „Mlád jsem býval a došel jsem velkého stáří, a nezřel jsem, aby byl opuštěn spravedlivý, aby potomstvo jeho chodilo žebrať“ (Ž. 36, 25). Dejte svým dětem dobré vychování, to je to nejlepší dědictví, a přičiníte-li se, o ostatní už se P. Bůh postará!

Pravda, manželům je ponecháno na vůli, aby se za úplného obapolného souhlasu manželského obcování zdržovali buď na čas, anebo i trvale, myslí-li, že by více dětí neuživili; na žádný pád však nesmí manželství zneužívat. Ale neopustí-li P. Boha a jeho přikázání, P. Bůh jich také neopustí!

Kde však manželé jednají proti přírodě a úmysl Stvořitelův maří tím, že chtějí jen rozkoše užívat a povinností rodičů se vyhýbat, a kde proto jejich protipřírozené neřesti volají k nebi o pomstu, tam nemohou očekávat požehnání Božího ani při málo dětech. A nechtějí-li mítí více dětí proto, aby jejich jmění zůstalo nerozděleno, což, když Bůh jejich výpočet předčasnou smrtí dědice zmaří? „Blázne, či bude to, co jsi připravil?“ (Lk. 12, 20.) Ano, Bůh umí trestat ty, kdo hřeší proti svatosti manželství!

2. (M a n ž e l s k á v ě r n o s t.)

Kristus P. nikdy své církve neopustí a církve mu stále věrnost zachovává. Podobnou věrnost slíbili si manželé svátostnou přísahou u oltáře (a posvěcený snubní prsten jim tuto věrnost stále připomíná) a proto musí tuto věrnost zachovávat a to i v myšlenkách a žádostech. „Každý, kdo hledí na (cizí) ženu, aby ji požádal, již cizoložil s ní v srdci svém“ (Mt. 5, 28). Manželé patří jen sobě, a každá jiná osoba je pro ně „zakázaným stromem“. Potlačujte v sobě okamžitě každou myšlenku a žádost po jiných, varujte se přílišné důvěrnosti s jinými, buďte opatrní v chování k služebným. Manželka musí se chránit, aby se chtěla svým oděvem a chováním jinému zalíbit než svému muži a muž musí nechat zbytečných

toulek a návštěv cizích domů, z nichž by mohlo vzejít nějaké nebezpečí. Chraňte se i stínu nevěrnosti, vyhýbejte se všemu, z čeho by mohlo vzniknout i jen odůvodněné podezření, ale nebuďte také bez důvodu žárlivi. Žárlivost je veliká chyba a ničí štěstí manželské. („Die Eifersucht ist jene Leidenschaft, die mit Eifer sucht, was Leiden schafft.“)

Manželská věrnost váže až do smrti. „Manželka je vázána (zákonem manželským), pokud jest živ muž její; zemře-li muž její, jest svobodna“ (1. Kor. 7, 39, Mt. 19, 9). „Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj“ (Mt. 19, 6). Křesťanské manželství je před Bohem nerozlučitelné, i kdyby světský zákon to jinak stanovil. A kdyby se stal ten smutný případ, že by manželé skutečně nemohli spolu žít, nesměli by jít od sebe jen tak beze všeho, nýbrž jen s dovolením biskupa; to však není žádná rozluka, nýbrž jen rozvod od stolu a lože.

3. (M a n ž e l s k á l á s k a a m a n ž e l s k ý p o k o j.)

Bůh poroučí v Písmě sv.: „Ženy, buďtež poddány mužům svým jako Pánu, neboť muž je hlavou žen, jako Kristus je hlavou církve“ (Ef. 5, 22). Muž je tedy v rodině prvním, a žena ho má poslouchat jako církev poslouchá Krista P., „pod mocí muže budeš“ (Gen. 3, 16). Nesmí však být muž své ženě tyranem, neboť Bůh poroučí dále: „Muži, milujte své manželky, jakož i Kristus miloval církev“ (Ef. 5, 25). „Muži, milujte své manželky a neroztrpčujte se na ně“ (Kol. 3, 19). Eva byla stvořena ze žebra Adamova: ne z jeho hlavy — nemá tedy žena nad mužem vládnout, ale také ne z jeho nohy — nemá s ní tedy muž zacházet jako s děvečkou, nýbrž z jeho žebra, které je blízko srdci — má ji tedy milovat a považovat za rovnocennou družku.

(K ženichovi): Vaše manželka vám musí být nejmilejší osobou na celém světě, „Proto opustí člověk otce svého i matku svou a přidrží se manželky své, a budou dva v těle jednom“ (Mt. 19, 5, Gen. 2, 24) —

tedy milejší než vlastní rodiče. (K nevěstě): A stejně musí i vám váš manžel být milejší než váš vlastní otec a matka.

Ale Písmo sv. praví dále: „L á s k a j e s h o v í v a v á, dobrotivá . . .“ (1. Kor. 13, 4 nn.) Znáte se spolu, myslíte si aspoň, že se dobře znáte, ale až budete spolu pod jednou střechou, sem tam se něco najde, co se druhému nebude líbit. Tu si vzpomeňte: hladí-li se o sebe dva kameny, aby byly rovné, z každého musí něco ubýt. Chcete-li spolu v lásce a pokoji žít, musí se z každého z vás něco ubrousit, každý z vás musí něco ze svých zvláštností zanechat. Ale na druhé straně zase musíte být k sobě trpěliví a shovívaví. Když se jednomu na druhém něco nelíbí, ať si jen vzpomene, že i on sám má na sobě dost toho, co je druhému obtížno. „Neste břemena jeden druhého a tak naplníte zákon Kristův“ (Gal. 6, 2.) Musíte si na sebe zvykat, jinak to nejde, nedá se nic měnit.

A když jeden snad chybil a druhý ho n a p o m í n á, má to učinit v dobrotě a pokud možno mezi čtyřma očima. „S kapkou medu více spraviš než se sudem octa“. Musíte si také vždy o d p o u š t ě t, „snášejíce jeden druhého a odpouštějíce si vespolek, má-li kdo žalobu proti jinému; jako i Pán odpustil vám, tak i vy“. (Kol. 3, 13.) Vidí-li jeden, že druhý je podrážděn, ať k vůli pokoji aspoň v první chvíli mlčí a pichlavými slovy ho ještě více nedráždí. Řekl-li snad jeden něco zlého, vzpomeňte si: slovo není sekýra, nezabije. Kolikrát už jste v rozčilení něco řekli a hned vám toho bylo líto, ale to zlé slovo bylo již venku. A tak i vy si pomyslete: on nebo ona to tak zle nemyslila, řekla to jen ve zlosti. Moc mrzutostí pochází také z toho, že si jeden vykládá slova druhého podle svého a ne jak on to mínil: zeptejte se raději, jak to mínil a bude po hněvu a rozmrzelosti.

Abyste se uvarovali takových mrzutostí, nedejte se „n a v á d ě t“. Mnozí lidé jsou jak ten závistivý ďábel v ráji: ten nemohl snést, že Adam a Eva jsou šťastní, také takoví lidé nemohou snést, že manželé v pokoji žijí, míchají se mezi ně a říkají: On řekl to a to, ona udělala

to a to atd. Neposlouchejte takových štváčů! Dokud Eva s ďáblem nemluvila, bylo dobře. Vaše rodina má být jako pevný hrad; do svého rodinného života nikoho nepouštějte! I svým rodičům v takovém případě šetrně, ale rozhodně ukažte, že si nepřejete, aby se vměšovali do vašeho rodinného života. A kdyby snad vzniklo mezi vámi nějaké nedorozumění: „co se doma uvaří, má se také doma sníst“. Tedy neběžet s každou maličkostí k mamince, tím méně k cizím lidem. U těch teprve byste sotva našli soucit, nýbrž obyčejně jen zlomyslnou radost; sotva by vám pomohli, spíše by vaši rodinu rozkřičeli.

Manželství je jako r ů ž o v ý k e ř; jsou na něm vonné růže a chladivé listy, ale také bodavé trny („Der Ehestand ist ein Wehestand“). Na ty trny musíte být připraveni, stav manželský má mnohé těžké povinnosti, ale má také veliké milosti, aby je mohl plnit. Na vás jenom záleží, abyste s těmito milostmi spolupůsobili, aby těch trnů bylo co nejméně. „Každý je svého štěstí strůjcem,“ jak si to zařídíte, tak to budete mít. Budete-li si život navzájem ztrpčovat, kdo tím bude nejvíce trpět? Vy sami! A budete-li žít v lásce a pokoji, komu to bude prospívat? Vám!

Přijdou-li na vás z k o u š k y, n e m o c i, neštěstí v hospodářství atd., nezapomeňte v takových těžkých dnech na P. Boha. Bez jeho vůle nic se neděje, bez jeho vůle nesejde ani vlas s naší hlavy (Mt. 10, 30; Lk. 21, 18). On ví, proč ta nebo ona zkouška je vám ke spáse. Modlete se jen k němu, a zase přijdou lepší dny. V přírodě jsou někdy také mraky, deště a bouře, ale potom zase vyjde sluníčko, a tak je tomu i v našem životě. Neztrácejte nikdy důvěry v P. Boha a potom i vy budete moci říci: „V tebe jsem doufal, Hospodine, nebudu zahanben na věky.“ (Ž. 70, 1.)

Svátost stavu manželského udělíte si sami; kněz bude před vámi stát ne jako udíleč svátosti, nýbrž jen jako svědek jménem církve sv. Podáte si ruce a na otázky kněze odpovíte, že se vzájemně berete za manžely a budete si přísahat lásku a věnost až do smrti. Při mši sv. mezi pozdvihováním a koncem (Po Pater noster

a před [Benedicamus Domino a] posledním požehnáním) přijdete dvakrát k oltáři (kostelník vám dá znamení), pokleknete na stupně a kněz vám udělí slavné požehnání snoubenců: v překrásných modlitbách bude na vás svolávat požehnání nebes a ke konci pokropí vás svěcenou vodou.

Tak jsem vám řekl to hlavní o vašem novém stavu; pamatujte si to, řiďte se dle toho a budete s pomocí Boží šťastnými manžely. A to vám také přeji z celého srdce! (Podá jim ruku a dá popřípadě nějaký obrázek na památku.)

II. CVIČENÍ SKIZZOVANÉ.

Dle kodexu (kan. 1033: sanctitas matrimonii, mutuae coniugum obligationes et obligationes parentum erga prolem) a dle Comes pastoralis.

Chcete zakrátko vstoupit do stavu manželského. Jak do toho stavu vstoupíte a jak v něm budete žít, od toho závisí vaše i vašich dětí štěstí nebo neštěstí časné i věčné. Proto církev sv. duchovním správcům uložila, aby snoubence o stavu manželském patřičně poučili.

Napřed bych se měl přesvědčit, jestli máte jako budoucí první učitelé svých dětí potřebnou znalost sv. náboženství; ale předpokládám to a nechci se vás vyptávat jako malých dětí. Znáte přece hlavní pravdy sv. víry, přikázání, modlitby, svátosti (viz str. 7).

Tedy co nevidět přijmete svátost stavu manželského; a právě o povinnostech stavu manželského chci vás nyní poučit. Na mnohou věc vás při tom musím upozornit, o které jinde nelze snadno mluvit. Přijměte tedy slova má s dobrou vůlí a s pozorností.

1. S a n c t i t a s m a t r i m o n i i.

Stav manželský je ctihodný a svatý. Od Boha ustanoven, od Krista na svátost povýšen. Manželství civilní. Účel manželství prvotný a druhotný (viz str. 17, 18).

Z toho, co jsem řekl, vyplývají povinnosti vašeho budoucího stavu.

2. M u t u a e c o n i u g u m o b l i g a t i o n e s.

Povinnosti manželů k sobě jsou: vzájemná láska, věrnost a manželská čistota.

a) M a n ž e l s k á l á s k a.

Manželé jsou si povinni navzájem zvláštní láskou. Sv. Pavel píše: „Muži, milujte své manželky, jakož i Kristus miloval Církev.“ Tuto lásku mají si tím dokazovat, že dobré i zlé spolu snášejí, každému sporu se vyhýbají a jeden druhého hledí dle svých sil polepšit a zdokonalit: předcházejí se ve všem dobrým příkladem a vzájemně se, kde je toho třeba, poučí, povzbudí i napomenou a rádi poskytnou sluchu napomenutí plynoucímu z lásky.

Muži musí být jeho manželka nejmilejší a manželce její muž (viz str. 22). Se vzájemnými chybami mějte trpělivost (viz str. 23), napomínejte se, kde je toho potřeba, v dobrotě (viz str. 23) nečiňte si nikdy trpkých výčitek, zvláště před dětmi; běda tomuto manželství, kde jeden druhému vyčítá: Že jsem si tě bral nebo brala! Chraňte se prvního hněvu a co nejdříve, ještě též den, se zase udobřete (viz str. 14), stále si vzájemně odpouštějte, nevykládejte si slova druhého bez příčiny špatně, nedejte se od druhých lidí na sebe „navádět“, nestěžujte si u cizích lidí, ani u nejbližších příbuzných na svoje manželská nedorozumění (viz str. 23, 24), nemějte před sebou žádných tajemství (viz str. 15).

Dle zřízení Božího muž je hlavou ženy a rodiny, má však vládnouti v lásce, ne tvrdě, se svou manželkou má zacházet jako se sobě rovnou životní družkou, ne jako s děvečkou a otrokyní. Manželka má svého muže poslouchat ve všem, co není hříšné. Má-li důvod v něčem býti jiného mínění, anebo mu odporovat, má to říci mírně a skromně. Vidí-li muže podrážděného, učiní nejlépe, když k vůli sv. pokoji mlčí (viz str. 22).

Musíte si v z á j e m n ě p o m á h a t ve starostech vezdejších i v péči o spásu duše.

Ve starostech vezdejších: Muž je živitelem rodiny, pracuje, spoří a varuje se pití a hazardní hry. Manželka stará se a spoří s mužem, nerozhazuje, vede domácnost čistě a pěkně, aby se muži doma líbilo (viz str. 14, 15).

V péči o spásu duše: Važte si sv. víry (odpad!), čítejte v neděli odpoledne a za zimních večerů nějaké zbožné knihy a co nejvřeleji vám radím, abyste vstoupili do nějakých zbožných spolků, na příklad Apoštolátu; važte si modliteb (viz str. 8), svěťte svědomitě neděle a svátky (viz str. 9, 10), zachovávejte ustanovené posty (viz str. 16), přijímejte, možno-li, aspoň měsíčně sv. svátosti, za žádnou cenu nevynechejte velikonoční povinnosti (viz str. 16, 17). Vůbec zvláště o vaší budoucí domácnosti platí: „Bez Božího požehnání marné lidské namáhání!“

b) M a n ž e l s k á v ě r n o s t.

Druhá povinnost, kterou si u oltáře co nejslavnostněji přísaháte, je manželská věrnost — i v myšlenkách a žádostech. Chraňte se i stínu nevěrnosti, chraňte se však i nešťastné žárlivosti. Věrnost manželská trvá až do smrti, manželství je před Bohem nerozlučitelné (rozluka — rozvod). Viz str. 21, 22.

c) M a n ž e l s k á č i s t o t a.

Třetí povinností vašeho budoucího stavu je manželská čistota. O této věci musím promluvit, abyste dobře věděli, co je hříchem a co není hříchem.

Prvním účelem manželství je zachování a rozmnožení pokolení lidského, proto je manželům dovoleno, co Bůh k tomu ustanovil a co je k tomu nutno, aby dítě přišlo na svět. Právo, ale i povinnost. Pro slabost lidskou je manželům dovoleno práva manželského užití bez ohledu na plození dětí, k ukojení přirozené žádosti. Vždy však mají dbáti mírnosti a cudnosti.

(viz str. 18, 19) a všeho se uvarovat, co by bylo na závadu nebo zrovna na zamezení zplození a početí dítek. Sv. Pavel napsal nad každé lože manželské tento nápis: „Manželství budiž ve všem počestné a lože neposkvrněné, neboť smilníky a cizoložníky souditi bude Bůh“. (Žid, 13, 4.) Abusus matrimonii. Procuratio abortus. Děti jsou požehnáním Božím (viz str. 20, 21).

Modlete se vzájemně a Bůh vám dá milost, abyste ve všem zachovali pravou míru a pravý způsob, aby vám manželství bylo k posvěcení a ne ke hříchu. Kdybyste měli snad nějaké pochybnosti, zeptejte se na to ve zpovědi.

3. Obligationes parentum erga prolem.

Požehná-li Bůh váš sňatek dítkami, vznikne vám svatá, důležitá a obtížná povinnost, abyste je dobře vychovali. Péče o dítě před narozením. Brzy sv. křest. Vychování ke zbožnosti (nábož. vyučování ve škole!), poslušnosti, stydlivosti. Příklad rodičů (viz str. 11, 14). Vychovat zvláště první dítě pečlivě; další budou se řídit jeho příkladem.

Dle okolností: napomenutí o chování se k rodičům (viz str. 10), k nevlastním dětem, služebným.

Ke konci ještě krátce připomenou, jak se máte na přijetí svátosti stavu manželského připravit. Modlete se v těchto dnech o Boží milost a požehnání pro váš stav manželský. Vykonejte dobrou, upřímnou zpověď, nejlépe zpověď generální. Jak hrozným by bylo, kdybyste tři svátosti po sobě přijali svato-krádežně! (Viz str. 7). Nescházejte se v těchto dnech o samotě a chraňte se, abyste na sebe těžkými hříchy nesvolávali kletbu Boží místo požehnání Božího (dle okolností: nebydlit v témže domě!). Krátké poučení o ritu. Blahopřání (viz str. 24, 25).

C. Noldin, De sexto praecepto et de usu matrimonii.¹

I. *Licita in coniugio:*

1. Copula carnalis, etiam tunc, quando generatio iam obtenta est vel amplius obtineri nequit (tempore praegnationis, senes, steriles — 66.), omni tempore (etiam diebus festis, adventus, quadragesimae et s. communionis — 81), sed ut vir mulieri parcat quibusdam temporibus convenit (tempore fluxus menstrui — 82) aut oportet (si subest periculum damni in sanitate vel vita: ultimo tempore praegnationis — 83, circiter 2 mensibus post partum² — 84, tempore morbi — 86).

2. Actus luxuriae imperfecti (tactus, aspectus, sermones etc.):

a) ad copulam ordinati (= quando adest intentio perficiendi copulam). Cavere tamen debent coniuges, ne diutius in eiusmodi actibus immorando pollutio sequatur; si tamen praeter intentionem quandoque sequeretur, culpa vacaret (70);

b) ad copulam non ordinati: α) si non sunt coniuncti cum proximo periculo pollutionis et ex rationabili causa fiant e. g. ad manifestandum et fovendum amorem (— veniale peccatum sunt, si absque rationabili causa ex sola voluptate exerceantur); β) si coniuncti sunt cum proximo periculo pollutionis, quae tamen non intenditur, si ex gravi causa exerceantur e. g. ad instaurandum amorem, ad avertendam suspicionem infidelitatis vel amoris erga aliam personam; ad oboediendum comparti petenti, ut illi actus permittantur aut reddantur (— grave peccatum sunt, si absque iusta causa exerceantur) 94;

¹ Číslice v závorce značí číslo in margine Noldinova díla.

² Censet Capellmann-Bergmann (Pastoralmedizin, S. 283) periculum gravis nocimenti post partum per duas, levis nocimenti per quattuor sequentes hebdomadas perdurare.

In confessione coniugi de huiusmodi actibus interroganti dicatur: Si nimis excitatum iri te sentis, aut cesses aut perficias copulam.

3. *Delectationes morosae* (gaudia) et desideria de iis, quae coniugibus licent (96).

Coniuges, qui de delectationibus morosis in confessione se accusant, interrogandi sunt, utrum de propria coniuge an de persona extranea delectati sint, et apte instruantur (96).

II. *Reddere debitum* per se gravis obligatio iustitiae est, quando alter serio petit, ita scilicet, ut rogatus cedere nolit; negatio debiti potest esse tantum leve peccatum, si alter non serio, sed remisse tantum petit, ita ut debitum benevole remittere censeatur (88).

III. *Quando cesset obligatio reddendi debitum coniugale?*

1. Si petens commisit adulterium vel incestum (89).

2. Si petens est perfecte ebrius vel amens (89).

3. Si immoderata sit petitio (plus quam semel in una nocte — 91).

4. Si grave periculum vitae vel sanitatis timendum sit, e. g.: si petens laborat morbo contagioso vel alio gravi morbo; mulier, quae scit se non posse parere sine mortis periculo, non tenetur reddere (91).

5. Si vir petens nullam familiae curam habens onus alendae prolis uxori relinquit (92).

6. Si petitur actus coniugalis illicitus (90):

a) Si vir est onanista (= qui se ante seminationem retrahit), uxor absque iusta causa nec reddere nec petere potest; ex iusta tamen mediocriter gravi causa potest et etiam tenetur reddere et potest petere voluptatique ex copula exorienti consensum praebere (copula non est iam initio mala!)

e. g. ex timore rixarum; ex timore, ne maritus adulteria committat; si ipsi grave esset diu carere actu coniugali; si turbata pace domestica cohabitatio redderetur molesta. Quia tamen ex caritate peccatum viri impedire tenetur, eundem ad actum rite perficiendum moneat. Attamen non tenetur singulis vicibus monere, si nullus fructus speratur; et si absque gravi incommodo e. g. absque timore indignationis, dissidii, adulterii etc. monere non possit, monitionem omittere potest (74);

b) Si vir est *condomista* (= qui media praeservativa adhibet) vel *sodomista* (= qui vas praeposterum mulieris penetrat), debet uxor pro viribus resistendo actum impedire et solum ex gravissima causa (ex metu gravissimi mali) permittere potest, quod impedire nequit; non icet ipsi petere nec consensum in delectationem praebere (copula est iam snitio et prorsus mala!), 71, 74.

Coniugati, qui in confessione de abusu matrimonii se non accusant nec ullam huius abusus suspicionem praebent, de hac re interrogandi non sunt; quodsi confessarius prudenter timet, ne matrimonio abutantur (— in illis regionibus, in quibus onanismi et condomismi vitium late grassatur, confessarius id fere semper rationabiliter supponere potest!) caute eos interroget, num aliquid sit, quod circa matrimonii sanctitatem et prolis generationem eorum conscientiam remordeat. Prudentia, decentia et loci sanctitas exigunt, ne in specie quidquam de hac materia loquatur, nisi interrogatus fuerit. Confessario interroganti sufficit, si cognoverit eos tali modo copulam exercuisse, ut generatio prolis excluderetur. Quodsi poenitentes negent, se quid tale egisse, confessarius plerumque ab ulteriore interrogatione abstinere potest.

Quando confessarius sive ex spontanea confessione sive ex prudenti interrogatione cognovit, poenitentem esse onanistam vel condomistam, per se tenetur illum de huius peccati gravitate monere. Si tamen

deprehendat illum in bona fide esse, monitionem autem nullum habituram esse fructum, monitionem omittere vel ita loqui potest, ut poenitentis bonam fidem non perturbet. Bona fides praesertim in iis possibilis est, qui in rebus moralibus rudes sunt, si adsunt circumstantiae apparenter excusantes e. g. si maritus sciat se filios alere non posse vel uxorem sine periculo vitae parere non posse (76, 104).

